

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 26/2000 vp

Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä lokakuuta 2000 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tuloverolain muuttamisesta (HE 140/2000 vp).

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat eduskunta-aloitteet:

— Laki tuloverolain muuttamisesta (LA 172/1999 vp — Jouko Jääskeläinen /skl ym.) joka on lähetetty valiokuntaan 10 päivänä joulukuuta 1999 ja

— Kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien parantaminen (TPA 11/2000 vp — Tuija Nurmi /kok) joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä maaliskuuta 2000.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Matti Halen, valtiovarainministeriö
- erikoistutkija Riitta Sääntti, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- neuvotteleva virkamies Pekka Tiainen, työministeriö
- ylitarkastaja Anneli Nuoritalo, Verohallitus
- erityisasiantuntija Juha Mynttinen, Suomen Kuntaliitto.

Kirjallisen lausunnon ovat toimittaneet:

- Veronmaksajain Keskusliitto
- Kotitaloustyöntekijöiden liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Kotitalouden hyväksi tehdystä työstä aiheutuneet kustannukset eivät ole tuloverolain yleisten periaatteiden mukaan elantomenoina vähennyskelpoisia. Vuoden 1997 lokakuun alussa toteutettiin kotitaloustyön tukikokeilu. Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin läänien alueella kotitalous voi tehdä kotitaloustyön väliaikaisesta verotuesta annetun lain perusteella verovähennyksen (veromalli). Itä- ja Länsi-Suomen lääneissä tuki

myönnetään kotitaloustyön väliaikaisesta tukijärjestelmästä annetun lain perusteella kotitaloustyötä myyvälle yritykselle (tukimalli). Kokeilua koskevat lait ovat voimassa kuluvan vuoden loppuun.

Saatujen selvitysten perusteella hallitus on käsiteltävänä olevan esityksen mukaan päättänyt ehdottaa, että kotitaloustyötä edelleen tuetaan. Nykyinen tuettavan työn piiri ja tuen taso on myös syytä säilyttää. Kahden rinnakkaisen,

alueellisesti jaetun mallin kokeilussa kansalaiset ovat joutuneet keskenään erilaiseen asemaan. Tämän tilanteen jatkaminen ei hallituksen esityksen mukaan ole enää perusteltua.

Hallitus ehdottaa, että kotitaloustyön tukea jatketaan veromallin pohjalta. Koska verotukijärjestelmän jatkaminen edelleen määräaikaisena ei ole perusteltua, hallitus ehdottaa, että asiasta säädettäisiin pysyvästi voimassa olevalla lailla.

Veromallissa verovelvollinen on voinut saada verovähennyksen yksityisen kotitalous-, hoiva- ja hoitotyön sekä asunnon ja vapaa-ajan asunnon kunnossapito- ja perusparannustyön perusteella. Vähennys myönnetään valtion tuloverosta, mutta sitä ei myönnetä kunnallisverosta.

Esityksessä ehdotetaan tuloverolakiin sisällytettäväksi pysyvät säännökset verosta tehtävästä kotitalousvähennyksestä. Kotitalousvähennys myönnettäisiin edelleen samassa laajuudessa kuin määräaikaisen lain mukaan. Käsiteltävänä olevan ehdotuksen mukaan samaa työtä ei tuetaisi päällekkäisillä yhteiskunnalta saatavilla tuilla, vaan ehdotukseen sisältyy tätä rajoittava säännös. Verotukimallin epäkohtana on pidetty sitä, että vähennys voidaan tehdä vain valtion tuloverosta. Tämän vuoksi vähennyksen käyttömahdollisuuden laajentamiseksi ehdotetaan, että vähennys voidaan tehdä myös kunnallisverosta. Nykyisessä yritystuen kokeilussa enimmäismäärä on ollut kotitalouskohtainen. Verovähennyksen enimmäismäärän piiriin kuuluvia ei ole väliaikaisessa verotukilaissa rajattu yhtä täsmällisesti. Hallitus ehdottaa, että uuden kotitalousvähennyksen enimmäismäärä olisi henkilökohtainen. Yläraja ehdotetaan säilytettäväksi 5 000 markan suuruisena vuonna 2001 ja pyöristettä-

väksi 900 euroksi verovuodesta 2002. Enimmäismäärä nousisi noin 5 350 markkaan.

Koska ei hallinnollisesti eikä muutoinkaan ole tarkoituksenmukaista, että aivan vähäisistä menoista saisi verovähennyksen, käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan, että vähennykseen olisi oikeus vain tietyn vuotuisen omavastuusuuden ylittävistä menoista. Rajaksi ehdotetaan verovuodesta 2002 100 euroa vähennyksen määrän mukaan laskettuna eli vähennys myönnettäisiin vain siltä osin kuin yrittäjälle maksetut työkorvaukset ylittävät 250 euroa tai palkansaajan pakollisia sosiaaliturvamaksuja on maksettu yli 100 euroa. Ennen euroon siirtymistä verovuonna 2001 omavastuusuus olisi 500 markkaa.

Vähennys myönnettäisiin tuloverolain yleisen jaksotusperiaatteen mukaisesti maksuvuodelta. Vähennys tehtäisiin ensisijaisesti valtion tuloverosta muiden vähennysten jälkeen. Siltä osin kuin vähennys ylittäisi valtion tuloveron määrän, se tehtäisiin kunnallisverosta, vakuutetun sairausvakuutusmaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Puolisioille vähennys myönnettäisiin pääsääntöisesti siten kuin he ovat vähennyistä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä vaatineet.

Eduskunta-aloitteet

Lakialoitteeseen LA 172/1999 vp sisältyvän lakiehdotuksen mukaan voitaisiin tehdä perhevähennys kotona tehdyn hoivatyön perusteella.

Toimenpidealoitteessa TPA 11/2000 vp ehdotetaan hyväksyttäväksi lausuma, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin niin, että kotiin palkatun työntekijän palkkaus on ns. sivukustannuksinen kotitalouden verotuksessa vähennyskelpoinen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää la-

kiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä.

Valiokunta pitää kotitaloustyön tukijärjestelmän vakinaistamista ja yhden tukijärjestelmän

soveltamista koko maassa tarkoituksenmukaisena. Valittavina olevista vaihtoehtoista hallitus on päättänyt verotukimalliin. Valiokunta pitää ratkaisua perusteltuna. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan verotukimalli on osoittautunut yritystukimallia selvästi suositummaksi. Asiantuntija-arvioiden mukaan myös työvoimapolitiittiset näkökohdat puoltavat verotukimallin valintaa. Kustannusvertailussa verotukimalli on saadun selvityksen mukaan niin ikään arvioitu tehokkaammaksi.

Eduistaan huolimatta verotukimalliin liittyy valiokunnan mielestä myös eräitä puutteita yritystukimalliin verrattuna. Valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että verotuksen kautta myönnettävä vähennys suosii yleensä suurituloisia kotitalouksia. Valiokunnan arvion mukaan myös eläkeläisten, invalidien ja muiden vähemmän ansaitsevien väestöryhmien piirissä olisi kysyntää erilaisille kodinhoitopalveluille, jotka pitkälti jäisivät ehdotetun verotukimallin ulkopuolelle. Valiokunta toteaa kuitenkin, että verotukimallin laajentaminen ehdotetulla tavalla myös kunnallisverotuksessa merkitsee verovähennyksen ulottamista koskemaan nykyistä korkeudessa olevaa verotukimallia pienempituloisiin, mitä valiokunta pitää myönteisenä seikkana.

Ehdotettu omavastuuosuus on hallinnolliselta kannalta ymmärrettävä. Valiokunnan käsityksen mukaan omavastuuosuus kuitenkin vähentää juuri kaikkien pienituloisempien mahdollisuutta hyötyä kotitalousvähennyksestä. Omavastuuosuus ei ole myöskään perusteltu ajattelun niitä odotuksia, joita ehdotukseen liittyy kotitalouksien teettämän harmaan kotitaloustyön torjunnan suhteen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus seuraa tarkoin kotitalousvähennyksen vaikutuksia yleensä ja erityisesti omavastuuosuuden osalta

sekä verotuen kohdentumista eri väestöryhmiin ja ryhtyy tarvittaessa seurannan tuloksen edellyttämiin jatkotoimenpiteisiin.

Joissakin tapauksissa verovelvollisen työnantaja suorittaa verovelvollisen puolesta sellaisia esimerkiksi kodinhoito- ja hoivatyöstä aiheutuvia kuluja, jotka oikeuttaisivat kotitalousvähennykseen, jos verovelvollinen itse maksaisi mainitut kulut. Näiden työnantajien suorittamien kulujen verotuksellisessa kohtelussa on esiintynyt kirjavuutta. Valiokunnan käsityksen mukaan verohallituksen tulisi määritellä kotitaloustyölle työsuhde-etuna ns. kaavamainen verotusarvo. Valiokunta toteaa samalla, että tavanomaisen henkilökuntaetuuden verotuskysymykset tulevat vielä valtiovarainvaliokunnassa kuluvaan syksyn aikana erikseen käsiteltäväksi HE 83/2000 vp käsittelyn yhteydessä.

Valiokunta korostaa lisäksi, että kotitalouksien halukkuutta teettää erilaisia työsuorituksia ja myös huolehtia niihin liittyvistä työnantajavelvoitteista tulee edelleen edistää tekemällä asiointi eri viranomaisten suuntaan mahdollisimman helpoksi ja vaivattomaksi.

Käsitlemiensä eduskunta-aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että lakialoitteeseen LA 172/1999 vp sisältyvä lakiehdotus hylätään ja

että toimenpidealoite TPA 11/2000 vp hylätään.

VaVM 26/2000 vp — HE 140/2000 vp

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Kari Rajamäki /sd	Matti Saarinen /sd
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Anni Sinnemäki /vihr
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Seppo Kääriäinen /kesk	Kari Uotila /vas
	Reijo Laitinen /sd	Jukka Vihriälä /kesk
	Markku Laukkanen /kesk	Jorma Vokkolainen /vas
	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	vjäs. Ulla Juurola /sd (osittain)
	Tuija Nurmi /kok	Bjarne Kallis /skl
	Mauri Pekkarinen /kesk	Kari Kantalainen /kok
	Virpa Puisto /sd	Riitta Korhonen /kok
	Ola Rosendahl /r	Hannes Manninen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Arvo J. Kämppi.

VASTALAUSE

Perustelut

Valiokunnan mietintöön sisältyy kotitalousvähennyksen vakinaistaminen koko maassa. Samalla vähennys muutetaan kotitalouskohtaisesta henkilökohtaiseksi. Tämä käytännössä kaksinkertaistaa vähennyksen määrän nykyisestä 5 000 markasta yli 10 000 markkaan (1 800 euroon) vuodessa. Samoin vähennyksen voisi tehdä valtion tuloveron ohella kunnallisverosta. Nämä muutokset ovat kannatettavia ja Keskustan vaatimusten mukaisia.

Sen sijaan hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä ehdotetaan 500 markan (100 euroon) omavastuurajaa vähennyksen saamiselle. Tätä esitystä emme hyväksy. Omavastuu siirtäisi käytännössä kotityötä takaisin harmaan talouden piiriin, mikä on nurinkurista vähennykselle asetettuihin odotuksiin nähden.

Omavastuuraja kohtelisi erityisen kaltoin pienituloisia kotityötä teettäviä, vähentäen heidän mahdollisuuksiaan hyötyä vähennyksestä, mihin valiokunnan mietinnössäkkin viitataan. Pienituloisilla avun tarve on usein suurin.

Helsingissä 27 päivänä lokakuuta 2000

Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että valiokunnan mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen 127 a §:n 1 momentti hyväksyttäisiin muutettuna seuraavasti:

127 a §

Kotitalousvähennys

Verovelvollinen saa vähentää verosta osan käyttämässään asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa tehdystä työstä maksamistaan määristä (*kotitalousvähennys*). Vähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyö. Vähennys on enintään 900 euroa vuodessa. (*Poist.*)

Markku Laukkanen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk